

Εσχάτη εκ Σμύρνης Εκκλησιαστική Γραφή του Εθνοϊερομάρτυρος Αγίου Χρυσοστόμου

- Η τελευταία προ της Μικρασιατικής Καταστροφής επιστολή του Εθνοϊερομάρτυρος Χρυσοστόμου Σμύρνης προς τον τότε Οικουμενικό Πατριάρχη Μελέτιο Δ΄

Ο Εθνοϊερομάρτυς Σμύρνης Χρυσόστομος ως ο τελευταίος Εθνικός και Εκκλησιαστικός Ηγέτης της Ιωνίας και Άγιος της Εκκλησίας παρέμεινε πιστός στο ποίμνιό του, ενώ είχε αντιληφθεί τον φρικτό και μαρτυρικό θάνατό του. Με αφορμή λοιπόν την θλιβερή και επώδυνη επέτειο της Μικρασιατικής καταστροφής, αλλά και την συμπλήρωση 95 ετών από την αποφράδα ημέρα του φρικτού και μαρτυρικού θανάτου (+1922) του Εθνοϊερομάρτυρος Αγίου Χρυσοστόμου, Μητροπολίτου Σμύρνης, δημοσιεύουμε την τελευταία επιστολή που απέστειλε ο Άγιος Χρυσόστομος στον τότε Οικουμενικό Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Μελέτιο Δ΄ Μεταξάκη.

Το ακριβές κείμενο της επιστολής είναι το εξής:

«Παναγιώτατε Δέσποτα,

Διερχόμεθα ημέρας και ώρας μεγάλης ταραχής και αγωνίας. Τα μέχρι της σήμερον αήτητα αναδειχθέντα Ελληνικά όπλα φαίνεται ότι εκάμφθησαν προ των κολοσσιαίων παντοίας φύσεως πολεμικών υλικών, ιδίως πυροβολικού, αεροπλάνων και αυτοκινήτων, αλλά και ανδρών, παρασκευών και προμηθειών του εχθρού.

Η μία μετά την άλλην αι οχρωματικά μας γραμμαί έπεσαν εις χείρας του εχθρού. Μετά τας θέσεις του Αφιόν Καραχισάρ και τα επίσης στρατηγικά σημεία Τοναλού Βονάρ εγκατελείφθησαν υπό των ημετέρων, οι οποίοι νυν μάχονται απεγνωσμένον αγώνα εν Μπανάζ.

Σήμερον την μεσημβρίαν ακριβώς επεσκέφθην τον επιτελάρχην της Στρατιάς Στρατηγόν κ. Βαλέτταν και ηρώτησα αν υπάρχουν ελπίδες βάσιμοι να αναχαιτισθή υπό του στρατού μας η εξαπολυθείσα εχθρική επίθεσις και προέλασις.

Ομολογώ δε ότι εκ των απαντήσεών του δεν έμεινα διόλου ικανοποιημένος και ευχαριστημένος, διότι και αι παρήγοροι λέξεις, ας μοι προσέθηκεν, ότι έχομεν και άλλας γραμμιάς αμύνης εν Ουσάκ και εν φιλαδελφεία, διόλου μας καθησύχασαν.

Εν δε τη συσκέψει των Δύο Ανωτάτων Κοινοτικών Σωμάτων της πόλεως, ήτις έλαβε χώραν σήμερον περί το εσπέρας, παρά πάντων ωμολογήθη το λίαν κρίσιμον και σοβαρόν της καταστάσεως και μετά τας δηλώσεις έτι και διαβεβαιώσεις του Υπάτου Αρμοστού προς μεταβάσαν παρ'αυτώ ιδιαιτέραν Επιτροπήν, ότι τόσον αυτός όσον και ο Αρχιστράτηγος αγρυπνούσι και λαμβάνουσιν όλα τα υπό των περιστάσεων ενδεικνύόμενα μέσα και μέτρα, και πάλιν τα πνεύματα όλων είνε τεταραγμένα και εξεγηγεργμένα, μετά την εις Σμύρνην μάλιστα άφιξιν των πρώτων καταφόρτων εκ δυστυχών προσφύγων εξ' Ουσακίου και άλλων χωρών σιδηροδρομικών συνολκών.

Οι πάντες προαισθάνονται ότι οι μέγιστοι των κινδύνων και των συμφορών επικρέμανται επί του δυστυχούς Χριστιανικού πληθυσμού, όσον του εσωτερικού, άλλο τόσον και της

Σμύρνης, γνωστού όντος μάλιστα ότι και αυτοί οι αστικοί και αγροτικοί Τουρκικοί πληθυσμοί όλοι, ουδενός εξαιρουμένου, είνε ωπλισμένοι μέχρις οδόντων, χάρις εις την ακατανόητον επί τριετίαν ανοχήν και μακροθυμίαν της Υπάτης Αρμοστείας και όλων των λοιπών Στρατιωτικών και Αστυνομικών Ελληνικών Αρχών.

Νικηφόρος είσοδος του Τουρκικού στρατού εις τας πόλεις του εσωτερικού και δη και εις την πρωτεύουσαν πόλιν Σμύρνην και η συνένωσις μετ' αυτού όλων των εξωπλισμένων Τουρκικών πληθυσμών, όσοι πλήρεις ασφαλείας και ησυχίας έζων μέχρι τούδε υπό την Σκέπην της Ελληνικής Διοικήσεως και την προστασίαν του Ελληνικού Στρατού, μεθ' οίων εξάψεων λύσσης και αγρίας σφαγής θέλει σημειωθή. Είναι περιττόν να σημειωθεί ενταύθα, διότι όλοι έχομεν πικροτάτην αιματηράν πείραν των αλλεπαλλήλων και συνεχών και αναποφεύκτων σφαγών, δι' ων σημειούται πανταχού η διάβασις των Τούρκων είτε ως ηττημένων είτε ως νικητών.

Δυστυχώς, όλος και ο υπαίθριος των χωρίων και ο αστικός των πόλεων Ελληνικός πληθυσμός διατελεί παντελώς άοπλος χάρις εις τα αυστηρά και όντως δρακόντεια μέτρα, άτινα κατ' αυτού ελήφθησαν, αφ' ου υπό της Υπάτης Αρμοστείας ουδ' εις αυτήν την επί άλλαις χρησταίς ελπίσι ιδρυθείσαν εν Σμύρνη Ελληνικήν Μικρασιατικήν Άμυναν επετράπη να αγοράση και φέρη όπλα και εξοπλίση πολιτικοφυλακάς προς αναπτέρωσιν του καταπεπτωκότος φρονήματος των ημετέρων και προστασίαν της ζωής των πολιτών τουλάχιστον από τας συμμορίας και τα άτακτα τουρκικά στίφη.

Δια τον λόγον αυτόν θα συμβή το πρωτάκουστον φαινόμενον να παραδοθή εις την σφαγήν και τον όλεθρον ολόκληρος εκατοντάδων χιλιάδων Ελλήνων πληθυσμός, χωρίς να δυνηθή να αντιτάξη αξιόχρεον τινά υπέρ της ζωής του, έστω και πρόσκαιρον ολίγων ημερών ή ωρών άμυναν, μέχρις ότου τουλάχιστον παρέμβωσιν αι Ευρωπαϊκαί Δυνάμεις και σώσωσι την κατάστασιν, και τούτο κατόπιν των τόσων διατυμπανισθέντων και διαλαληθέντων περί Παμμικρασιατικής Ελληνικής Οργανώσεως και Αμύνης, τα οποία χάρις εις τας ακατανοήτους και ακαταλογίστους απαγορεύσεις της ελληνικής διοικήσεως έμειναν γεγραμμένα μόνο εν τοις προς την Μικρασιατικήν άμυναν υπομνήμασί μου και εν ταις ακαδημαϊκαίς και πλατωνικαίς συζητήσεσι και τοις πρακτικοίς των μελών της λεγομένης Μικρασιατικής εν Σμύρνη Αμύνης.

Των πραγμάτων επί ζυρού ακμής και εν ούτω κρισίμω σημείω ευρισκομένων, όλων τα απέλπιδα όμματα στρέφονται και πάλιν προς την Μητέρα Εκκλησίαν και ικετεύομεν πάντες την Υμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα, όπως εν τη αξιοχρέω Αυτής μερίμνη προβή επειγόντως και αποτελεσματικώς εις τα κατάλληλα παρά τοις εν Κωνσταντινουπόλει Υπάτοις Αρμοσταίς προς σωτηρίαν των εις έσχατον κίνδυνον σφαγής και ολέθρου ευρισκομένων χιλιάδων χριστιανών τέκνων Της σοβαρά μέτρα.

Ημείς ενταύθα αποστέλλομεν αύριον επιτροπάς εκ μελών των δύο Σωμάτων υπό την προεδρίαν μου τόσον προς τον Υπατον Αρμοστήν και τον Αρχιστράτηγον όσον και προς τους ενταύθα Γενικούς Προξένους Αγγλίας, Γαλλίας, Ιταλίας και Αμερικής, ίνα εφελκύσωμεν την προσοχήν των επί των μελλόντων γενέσθαι μεγίστων κακών, τα οποία ημείς μεν οι Χριστιανοί ορμεμφύτως διαισθανόμεθα ότι θα λάβωσι χώραν καθ' όλην την Μικρασίαν εις μεγίστην και ευρυτάτην κλίμακα, οι δε ημέτεροι Αρμοστής και Αρχιστράτηγος, καθώς και οι ξένοι Πρόξενοι, δεν θέλουσι να πιστεύσωσι ότι είνε δυνατόν εν πλήρει εικοστώ αιώνι να λάβωσιν χώραν εν αυτώ τω ομφαλώ της Ευρώπης υπό τα όμματα όλου του πεπολιτισμένου χριστιανικού κόσμου.

Μόνον φοβούμεθα μήπως δεν μας επιτραπή υπό των Ελληνικών πολιτικών και στρατιωτικών του τόπου αρχών να τηλεγραφήσωμεν και καταστήσωμεν εγκαίρως ακουστήν την φωνήν της οδύνης μας και εις τα χριστιανικά ανακτοβούλια και τας κυβερνήσεις της Ευρώπης και Αμερικής.

Εφ' ω και προσθέτως ικετεύομεν την Υμετέραν Παναγιότητα ίνα μη λείψη εγκαίρως να διαφωτίση την χριστιανικήν συνείδησιν των πεπολιτισμένων λαών και ιδία του κληρικού κόσμου της Ευρώπης και Αμερικής περί των επαπειλουμένων κατά των Χριστιανικών της Μικρασίας μεγίστων κακών.

Επί τούτοις επιφυλασσόμενος να αναφέρω τακτικώς ει τι σοβαρόν οσημέραι λαμβάνει χώραν εν τω τόπω προς πλήρη διαφώτισιν και γνώσιν της Μητρός Εκκλησίας, δράττομαι της ευκαιρίας να σημειωθώ μετ' άκρου σεβασμού.

Εν Σμύρνη τη 19η Αυγούστου 1922

+Ο Σμύρνης Χρυσόστομος»

Σημείωση: Διετηρήσαμε κατ' απόλυτο τρόπο την ιστορική ορθογραφία της καθαρευούσης, στην οποία είναι γραμμένη η επιστολή.